

თეატრი

სუოგელ-კვირხო ლიტერატურული და მსატვრობითი კასეთი.

16 თებერვალს

გამოიცემა

№ 7

კვირასობით

1886 წელსა.

ფასი „თეატრი“-სა წლით სუთი (5) მანეთი, ნახევარ წლით სჰმი (3) მანეთი, სხვას ვადით სეღის მოწერას არ მიიღებს. ცალკე ნომერი „თეატრი“-სა ღირს სჰმი შაურა. სეღის მოწერას მიიღებს: თბილისში „თეატრი“-ს რედაქციაში და ქუთაისში მმ. ჭილაძეების წიგნის მაღასიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის აღრესი: Тифлисъ. Въ редакцію „Театръ“.

სუოგელ-კვირხო ლიტერატურული და მსატვრობითი კასეთი

„თეატრი“

მიიღება ხელის მოწერას 1886 წლისათვის

(წელიწადი შეორე)

პროგრამა და სიერცე ვასეთი, „თეატრი“-სა იგივე ღარჩება, რაც 1885 წ. იყო.

„თეატრი“ გამოვა კვირასში ერთხელ, კვირასობით

ფასი „თეატრი“-სა: წლით რეგორც ქალაქის, აგრეთვე გარეშე სეღის მომწერთათვის ღირს სუთი (5) მანეთი, ნახევარის წლით—სჰმი (3) მანეთი. სხვას ვადით სეღის მოწერას არ მიიღებს.

აწმეა 1886 წლიდან აჰჰჰი წარმთელი დამოუკიდებელ მონაწილეობას მიიღებს.

ხელის მოწერას მიიღება „თეატრი“-ს რედაქციაში; აღრესი: Тифлисъ. Въ редакцію „Театръ“.

მართული თეატრი

კვირასს, 16 თებერვალს

ბენეფისი

პასნირის

მ. ვ. ვირალოვისას

ოინბასი ანუ პრიკაშიკი შეაფში

პოდვილი 1 მოქმედ. ა. საგარლისას

დასასრულ

ლექსი

დასაწყისი 8 საათზედ.

ქართული დრამატული დასისაგან წარმოდგენილი იქნება:

I

თამარ პატონიშვილი

ისტორიული დრამა 5 მოქმედ. ა. მესხისას

მართული თეატრი

მოთმზაბათს ნ. ბაბუნია-საგარლის ბენეფისში წარმოდგენის, „ხანუმა“ კომედია 3-ს მოქმედ. და ოთხს სურათად თხზ. ა. საგარლისას და მეორე „ღე“

და და შეილია ისტორიული ხრონიკა 1-ს სურათად თხზ. ი. ჭავჭავაძისა. საერთოთ, როგორც წინათაც მოვიხსენიეთ, ა. ცაგარლის პიესებზედ ბაასი და მსჯელობა ტყუილი დროს დაკარგვაა, რადგანაც მაცქერალი ნათლათა ხედავს, რომ აზრი ამ შემთხვევაში მეტად პასივნურს მონაწილეობას იღებს და მხოლოდ ყოველივე თეატრალური ხელოვნება სიტყვების ქანობას და ოხუნჯობას არის ნაცვალები.

ბ ავტორის აზრით თეატრალური ხელოვნების ღირსება მხოლოდ იმაში მდგომარეობს, რომ სცენაზედ უწმაწური სიტყვები ილაპარაკონო მომქმედმა პირებმა და ხალხმა იცინოს; დიან, ბატონო, კარგია შეხვედრული ხუმრობა, მაგრამ გადაჭარბებული არა ვარგა-რა.

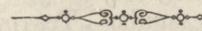
სად გაგონილა, სად ამოუკითხავ ან რომელს სცენაზედ უნახავს, რომ ერთმანეთს დედ მამის გორხანას აგინებდნენ და სხვა ბევრს ამ გვარს?.. მაგრამ უკაცრავათ, სრულიად დაგვევიწყდა, რომ «ივერიის» კრიტიკოსთა მთავარმა ბ. პლექსანდრიძემ ამ გვარსაგანებზედ მსჯელობა აგვიკრძალა, რადგანაც ღირსეულს პირად მხოლოდ თავის ცარიელი თავი მიიღო, რომელმაც კაცობრიობას ეხლა აუხილა თვალი და გააცნო, თუ როგორ უნდა კრიტიკის წერა. ღარწმუნებული ვართ, რომ თვითონ წარჩინებული კრიტიკოსნი: ბერნე, მოკალეი, ბელინსკი, პისარევი, ლობროლიუბოვი და სხვა ბევრნი, დაბლა თავს მოუხრიან, როგორც მთელი ლიტერატურის წარმომადგენელს პირს, რომელსაც ისე ესმის ეს საგანი, როგორც ყვეს სულის ცხონებისა. მაგრამ „მახლას“ ამის მეტი აღარა დაგვრჩენია-რა: აი ბ. პლექსანდრიძის საქმეც ვგრეა, მაგრამ გამოტებით უნდა გითხრათ, დიდათა ვწუხვართ, რომ ბ. პლექსანდრიძის რძა უძირო კრიტიკული შეხედულობა არა გვაქვს, რომ «ხანუმა» გავარჩიოთ და ჯეროვნათ დავაუხსოთ, მაგრამ ამ გენიოს კრიტიკოს ერთი ბედნიერება სჭირს, რომ სხვის აზრს სამჯერ იმეორებს, აი ეს შემთხვევა უფრო მაღლა აყენებს და ერთი ათათ აძლიერებს მაში სიმხნევს.

რაიცა ამ კომედიაში მოთამაშეთ შეეხება რიგიანათ შეასრულეს თავის როლები, ნ. ბაბუნია-ცაგარლისამ და მ. აბაშიძემ, მხოლო რაიცა დანარჩენებს შეეხება ცოტა არ იყო კოჭლობდენ. არ ვიცით რა მიზეზი იყო, რომ მ. საფაროვი-აბაშიძისა, თავისებურათ გულიანათ ვერ თამაშობდა ცქრიალა ქალის როლსა, რალაცა გულ-გრილობა ეტყობოდა, თუმცა კი არა დაუშავებია რა.

ი. ცაგარელს (მიკი) კი მანამ მსნის მსჯელობა ავიდოდა და უკან დაბრუნდებოდა როლი დაიწყო-ბოდა და სიტყვებს ერთმანეთზედ ველარ აბამდა.

მეორე წარმოდგინეს „ლედა და შეილი“, მაგრამ ჩვენის აზრით ამ გვარი სურათების დადგმა სრულიად უადგილოა, რადგანაც სცენიკურს კანონებს სრულიად მოკლებულია და მაინცა-და-მაინც თუ დადგეს, ისეთმა პირებმა უნდა ითამაშონ, რომ რიგიანათ და გრძობიერათ კითხვა შეეძლოთ და არა სიმღერით ლაპარაკი, როგორც ნ. ბაბუნია-ცაგარლისა და მ. პლექსიევი-მესხიევმა, რომლებიც ლექსის კითხვის კილოს სრულიად მოკლებულნი ყოფილან და ამას, რომ ზედ დაუმატოთ ბ. მესხიევის როლის უსწავლელობა, ერთი სიტყვით სრულიად მახინჯობა გამოდიოდა.

ი. კახთელი.

ბ. პ. მიჩინაშვილის წერილის გამო.

ამ უკანასკნელ დროში, როგორც ბ. პ. მიჩინაშვილი შენიშნავს, ჩვენდა საუბედუროდ თითქმის ყოველ კუთხეებში ჩვენის ქვეყნისა ვრცელდებიან უმნიშვნელო სიმღერები, როგორც ნათარგმნები, აგრეთვე ორგინალებიც, სახის შეუცვლელად. მიზეზი ამა მოვლენისა ადვილი ასახსნელია: პირველი მიზეზი არის რომ ზოგიერთს ჩვენ პოეტებს მოდათ მიუღიანთ თარგმნა უმნიშვნელო სიმღერებისა სხვა-და-სხვა ენებიდგან. ჩვენ ვერ აგვისხნია მიზეზი ამ უკანასკნელთ მიმართულებისა. ნუ თუ ესენი ჩვენს საკუთარს სიმღერებს და კილოებს წუნს სდებენ? თუ ამ თვლით უყურებენ ბბ. მთარგმნელები ჩვენს მნიშვნელობით და ხელოვნებით საესე სიმღერებს, უეჭველია ისინი სცდებან. ჩვენ არ გვინდა ამით ვსთქვათ, რომ სიმღერები არ უნდა ითარგმნებოდენ, არა სათარგმნი სიმღერების შეძენაც კარგი განძია, მაგრამ ამ შემთხვევაში მთარგმნელმა უნდა ამოიჩიოს კარგი ხელოვნური სიმღერა და უნდა ეცადოს, რომ გადააკეთოს ჩვენს კილოზე, ერთი სიტყვით უნდა დააყენოს ჩვენს ნიადავზე. ჰოველ შემთხვევაში უნდა ვსთქვათ, რომ სხვა ენებიდგან ხალხური სიმღერების თარგმნაზე უკეთესი იქნებოდა მთარგმნელთ (სხვასაც არ აწყენს) შეძლებისადაგვარად ჩვენი ძველი ხალხური სიმღერების მოგროვებისათვის მიეყოთ ხელი და ცოტ-ცოტათ ჩვენი დრო გამოშვებითი გამოცემების შემწეობით განეახლად ძველი სიმღერები. ჩვენ ღარწმუნებუ-

ლი ვართ, რომ არც ერთი რედაქცია უარს არ ეტყვის მსურველთ. ამ ნაირად ისინი დიდ სამსახურს გაუწევენ მკითხველ საზოგადოებას, მით რომ განახლებენ იმ მნიშვნელობით სავსე სიმღერებს, რომელნიც დღე-დღეზე ჰქრებიან სხვა-და-სხვა მიზეზების გამო. საზოგადოდ ჩვენს ქვეყანაში თითქმის უყურადღებოდ არიან მიგდებულნი ხალხური სიმღერები, როდესაც სხვა ქვეყნებში ყოველ ძალ-ღონეს ხმარობენ მათი მოგროებისთვის. ხალხური სიმღერებს არ უნდა უყურებდეთ მარტო, როგორც ვასართობ საგანს. მათ დიდი მნიშვნელობა აქვთ, როგორც საზოგადოდ ლიტერატურაში, ეგრეთვე ისტორიაში. ამ მნიშვნელობის შესახებ ქვემო ვიტყვით ორიოდ სიტყვას.

ხალხური სიმღერებში მოიპოვება უხვი მასალა განსასაზღვრელად ხალხის ჩვეულებებისა, მიმართულებისა ერთმანეთისადმი, მიმართულებასა გარემოცული საგნებისადმი, მისი წარსული და აწმყო. იმათში გამოიხატება ცხოვრება: მხიარული, საზოგადოებრივი და საოჯახო. სიმღერას აქვს თვალსაჩინო თანდართულება ხალხის ცხოვრებასთან; ისინი იპრობენ ყოველ მხარეს ხალხური ცხოვრებისა. ხალხს უყვარს სიმღერა, როგორც ნამდვილი დამცველი ნაციონალური გარდმოცემისა. სიმღერებში აღიხატებიან ნამდვილი შემთხვევები ძველი ხალხური ცხოვრებიდან; იმათში დიდათ თუ ცოტათ განისაზღვრებიან ადგილი და დრო იმა შემთხვევისა, რომელიც შეადგენს მათ საგანს. სიმღერები იბადებიან იმისთანა წრეში, სადაც იდგამს ფესვს საზოგადოებრივი ცხოვრება. სიმღერები შინაარსით განიყოფებიან ორ დიდ ნაწილად მიუხედავად მისი გარეგანი ფორმისა: სამღერები საზოგადო და საოჯახო. საზოგადო სიმღერას უჭირავს ადგილი უფრო ფართო წრეში, ვიდრე საოჯახოს; იგი იპრობს ინტერესს არა ერთი ან ორი პირისა, არამედ მთელი საზოგადოებისა, სადაც იგი იმღერება. სიმღერებში ეპოეზით მრავალ მასალებს ისტორიისათვის და ხალხური მითოლოგიისთვის. ამ ნაირი მნიშვნელობებს ჩვენი ხალხური სიმღერები მოკლებულნი არ არიან და ამისთვის იმათი მოგროება და გამეორება უფრო სასარგებლოა ვიდრე უმნიშვნელო სიმღერების თარგმნა. ამით ვთავებ ამ წერილს და შემდეგ წერილებში შეძლებისადაგვარად ვეცდებით „თეატრის“ შემწეობით მოველაპარაკოთ პატივცემულ მკითხველ საზოგადოებას ზოგიერთი ხალხური სიმღერებზე.

ა. საღაჯაია.

ისტორიული სურათები

მთხი დღე აკლდა ნოემბრის იღის დასრულებას (10 ნოემბერს 675 წ. რომის ქორონიკოთი) პუბლი სერვილის და პაპი კლავდის კონსულოების დროს, მზის ამოსვლამდინე რომის ხალხი დიდს მოძრაობაში იყო, რომელნიც ყველა კუთხიდან დიდის ცირკისაკენ მიემუხრებოდნენ.

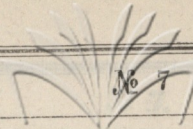
მიწრო, ბრუდე და მკიდროთ მცხოვრებელს ხალხს ესკვილია და სუბორის ქუჩაში, რომელზედაც მეტი ნაწილი უბრალო ხალხი ცხოვრობდნენ, ყოველთვის მოდიოდნენ დიდის დასაობით სხვა-და-სხვა წოდების და შეძლების ხალხი გაიფინებოდა ხოლმე ამ ქუჩაზედ, რომელიც პირ-და-პირ ცირკისაკენ მიდიოდა: მოქალაქენი, მუშები, დროებითი დათხოვნილი მონები, გლადიატორები, რომლებიც დაჭრილი და დაზარებულნი იყვნენ, გლახაკნი, ძველი მხედარნი, რომლებმაც დაიპყრეს პაზი, აჭრიკა და კიმერები, მდაბალი წოდების დედა-კაცები. მოთამაშენი და პატარა ბავშვები, რომლებიც ამხიარულებდნენ თავიანთ მხაურობით ხალხს და ცირკისაკენ მიემუხრებოდნენ. ამ ხალხის სიმხიარულის დაშლა თვითონ ცასაც ვერ შეეძლო, რომელიც რალაცა შექმუხნილი სახით ძირს აედრით მოღონინე ხალხს ემუქრებოდა. მს ცირკი ააშენა ტარკვინიე უფროსმა და შემდეგ როცა პანამ შეიპყრო, გაალამაზა და გაადიდა ტარკვინიე აშაყმა მას შემდეგ დაერქო დიდი ცირკი, სხვა ცირკების განასხვავებლად, რომელიც ააგო ძ. წლმინიმ და იმისავე სახელი დაერქო.

მს ცირკი მურციას ხეობაზედ მდებარეობდა, პლანტინს და ავენტის გორების შუა, ისეთი მშვენიერი და დიდი არ იყო, როგორც შეჭფერობდა ამ ჩვენგან აღწერილს ეპოქას, მხოლოდ იული ცეზარის და აკტავიან აფგუსტის დროს ამაღლდა და გამშვენიერდა. მაინცა-და-მაინც ეს ცირკი დიდს შენობას წარმოადგენდა: სიგძით 290 ფუტი და სიგანე 990 ფუტი, რომელშიაც 150,000 მაცქერალი ხალვათათ თავსდებოდა.

მს უზარ-მაზარი შენობა ყოველთვის სამსე იყო ხოლმე ხალხით. აქ მოდიოდნენ არამც თუ მარტო პლებები, არამედ პატრიოტებიც, ერთი სიტყვით ყველა ის პირნი, რომლებსაც უყვართ ქიფი და სამხიარულო სანახავეები.

რა იზიდავდა ამოდენა მაყურებელთ ამ ჩვენგან აწერილს დღეს ცირკში?

ლუციი კარნელი, სულლა ბედნიერი, რომელიც თავზარსა სცემდა რომს და უმფარველობდა იტალიას, უეჭველია უნდოდათ ერთი წუთით დაევიწყ-

ნათ ის წვალემა და მუდმივი ტანჯვა, რომელიც ბატონების წყალობით თავს ეცემოდათ. რამდენიმე კვირის წინათ უბრძანა, გამოეცხადებინათ სამი დღე ზედიზედ საღილეები და სამხიარულო საყურებელნი რომელი ხალხისათვის. ძვირადღირებულ რომელი პლებიები მარსის მინდორზედ სუფრაზედ ისხდნენ, რომელიც მკაცრი დიკტატობის ბრძანებით იყო მომზადებული. ღიდის სიმხიარულით და ხმაურობით გაათენა ხალხმა ეს ღამე. ბულ-უხვად არიგებდა საჩუქრებს ზოგს საქმელს, ზოგს მშვენიერს სხვა-და-სხვა გვარს სასმელებს.

სულლას ბედოვლათობა იქამდინ მივიდა, რომ ამ უქმების განმამაველობაში, რომელიც იყო ჰერკულესის სადღესასწაულოთ გამართული, მეათედი ნაწილი თავის ქონების სამითოთ მოიტანა. აუარებელს საქმელს ჰკრიდენ და თითქმის ორმოცის წლის შენახულს სასმელებს მდინარეში აქცევდენ. ამ ნაირათ სულლა მარცხენა ხელით ურიგებდა რომაელებს იმ სიმდიდრის ნაწილს, რომელიც იმათვე წაართვა თავის მხეცურის უჯლებით. პირის სახეზედ სიმხიარულე ეტყობოდა, მაგრამ გული კი მოშურნეობითა ქონდა აღდებული და სცდილობდა დაეფარა.

შუადღე ახლოვდებოდა. სხელი მზის სხივები ოქროს ფერათა ფერავდენ გორებს, ტაზრებს და უხარმანარს პატრიცების პალატებს, რომლებიც მარმარილოთი იყვნენ აგებულები; გუნდ-გუნდათ იკრიფებოდნენ ხალხი და მზეზედ თბებოდნენ, რადგანაც ცოტა არ იყო ცივოდა ამ ცირკში.

ორი ათასამდის ხალხი მოგროვდა ცირკში, რომ დასწრებოდნენ რომაელ გლადიატორების ბრძოლას თუ მხეცებივით როგორ დახოცდნენ ერთმანეთს. ამ მოედანზედ პირველი ადგილი ეკავათ, პატრიცებს, ბანკირებს და მდიდართ უცხო ქვეყნიდან მოსულთ პირთ, რომლებიც გუნდ გუნდათ მოგროვდებოდნენ ხოლმე იტალიაში, მესამე სკამეიკაზედ, ტრიუმფალნი ალაყაფის კარების ახლო, გასპეტაკებული მშვენიერი მატრონა იჯდა. მაღალი, წარმოსადევი ტანისა, განიერი და მშვენიერი მხრებიანი. პირველსავე შეხედვაზედ გეგონებოდათ, რომ ნამდვილი რომაელი იყო და რომაელის სისხლი სცემდა იმის ძარღვებში. ზომიერი პირის მოყვანილობა, დიდი ფართო შუბლი, ამის შესაფერი სწორე ცხვირი, პატარა პირი, რომლის ტუჩები გეგონებოდა კოცნის წყურვილით არიან სავსენი, შავი ცოცხალი თვალები, ყოველივე ეს ერთათ ამშვენებდა ამ ქმნილებას; შავი გიშერისავით მხრებზედ ეყარა სქელი და გძელი ხუჭუჭი თმები, რომელსაც ამშვენებდნენ სხვა-და-სხვა გვარი ძვირფასი ნივთები. იმის ტანსაცმელი აბრაშუ-

მის და ძვირფასი ხვერდისგან იყო შემდგარი, რომელიც ისე საკურველოთ ამშვენებდა იმის მოხდენილს წარმოსადეგ ტანს.

მს მდიდარი და მშვენიერი ქალი, ჯერ ოცდაათის წლისა არ იყო. იმას ეძახდნენ ვალერიის. ის იყო ვალერია მესალის ქალი და ღვიძლი და ძვირტაზორტენზიანი. ბორტენზი იყო გამოჩენილი ორატორი, რომელიც სიცვრანს არ ჩამოურჩებოდა. შემდეგში კონსულობა მიიღო (685 წ.) ცოტა ხნის შემდეგ რომელი დროც ჩვენ ზევით ავსწერეთ. მს ქალი გაშორდა თავის ქმარს, რადგანაც კაცობრიული სქესი არა ჰქონდა, თუმცა ამ მიზეზით გაშორდა თავის ქმარს, მაგრამ მიზანი კი სრულიად სხვა იყო და მთელს რომში იმის ცუდს ქცევაზედ ლაპარაკობდენ, მაგრამ ამ მიზეზმა დიდი შებვა მისცა და შეუმსუბუქებდნაშაულობა. იქვე ვალერიას გვერდზედ იჯდა ძინტი ბორტენზი, რომელმაც თავის მჭრე მეტყველებით მთელი რომი გაამციფრა. ძინტი ბორტენი ჯერ სრული ოცდა-ექვსის წლისა არ იყო. ის დიდი ხანი სწავლობდა ორატორობას; ყოველივე იმის სიტყვა რაღაცა ჰარმონიას მოაგონებდათ, ისე ნაირათ ლაპარაკობდა და მეტად სასიამოვნო იყო იმის სმენა. მუქი ტანსაცმელი უყვარდა და ისეთი ფაქიზითა ჰქონდა მორთული პლაში, რომ ერთი-ორათ კარგათ აჩენდა ამ პირსა.

როდესაც იტალიანებთან ომი იყო მაშინ იმან მიიღო ჯერ ტენტრიუმობა შემდეგ ტრიბუნობა.

ბორტენზის მჭრე-მეტყველობის და მეცნიერობის გარდა საშინელი სცენიკური ნიჭიცა ჰქონდა. როდესაც ის გამოდიოდა სცენაზედ და კითხულობდა, ამ დროს თვითონ გამოჩენილი ტრაგიკული არტისტი მხოპა და როსცია მიდიოდნენ, რომ იმისგან შეესწავლათ კითხვა. იქვე ტრიუმფალნი ალაყაფის კარების გვერდზედ, ერთს სკამეიკაზედ იჯდა პატრიცის ყმაწვილი თავის მასწავლებელით; ის გართული იყო სხვა ყმაწვილებთან ლაპარაკით, თუმცა ტანსაცმელი დიდისა ეცვა, მაგრამ ის იყო ახლათა ჰქონდა ამწვენებული წვერ-ულვაში, ისე რომ ჩვიდმეტ თექვსმეტის წლისა იქნებოდა. ის იყო დაბალი ტანისა, ავადმყოფი, სუსტი აგებულობისა, ყვითელის პირით, შავის თმებით და შავის თვალებით რომელშიაც გამოსქვიოდა გონიერული მეტყველობა. მს იყო ჩვიდმეტის წლის ჭაბუკი დიდ ლუკრეცია-კარ, კეთილშობილი გვარის ჩამომავლობისა.

ამ თორმეტის წლის ყმაწვილის მესაუბრე კი კასი იყო, პატრიციანის ჩამომავლობისა, კასია კონსულის შვილი და რომელმაც ისტორიაში პირველი

ადგილი დაიკავ, იმ დროს როდესაც უკანასკნელი მდგომარეობაში იყო რომის რესპუბლიკა.

ლუკრეცია და კასის ერთმანეთში ცხარი ბაასი ჰქონდათ. მრი ანუ სამი წლის განმამელოებაში იმედია დიდი გამოჩენილი მგოსანი გახდებოდა. ის ხშირად დაიარებოდა კასიას სახლში და სრულიად დააფსა ამ ახალგაზდის მესაუბრის ჰკუა, გონებითი განვითარება და იმისი სულგრძელობა, ისე რომ სრულიად მიეჩვია ამ ყმაწვილთან ყოფნას.

აგრეთვე კასიაც თანაუგრძნობდა ლუკრეციას სიყვარულს და სიყვარულს სიყვარულითვე უხდიდა; იმათ აკავშირებდა ერთ ნაირი გრძნობები და მიმზიდველობა, ორივე სიძულევარით უყურებდნენ სიცოცხლეს და ერთნაირი შეხედულება ჰქონდათ ხალხზედ და ლმერთებზედ.

იქვე შორი ახლო ლუკრეცია და ძასიას გვერდით იჯდა ჭაუსტი, სულლას შვილი, გამხდარი და ავანტურაფი ყმაწვილი, ყვითელი პირის სახით, რომელზედაც დარჩენილი იყო ავანტურაფობის ნიშანი; ქერა თმებით, ლურჯი თვალებით და ბრაზიანი სახის გამომეტყველობა ჰქონდა პირის სახეზე. იმას მეტად ესიამოვნებოდა, როდესაც თითით უჩვენებდნენ იმაზედ, როგორც ბედნიერს შვილს, ბედნიერის დიკტატორისას.

მანამდის ხალხი გართული იყო ლაპარაკში, გლადიატორების მოსწავლენი თავმომწონეთ ერთმანეთს ეომებოდნენ თავისი ხმლებით იმ მოედანზე. ისინი ელოდებოდნენ კონსულებს და იმ ბატონს, რომელმაც რომაელებს დროს გასართობელი თამაში გაუმართა.

არავითარი სიამოვნება არ უგრძენია ხალხს ამ უსისხლო ბრძოლის მოედანზედ, მაგრამ უეცრად გამოიღვიძეს და საერთო ტაშის კვრა ასტეხეს. ამ უხარმაზარ ცირკში:—გაუმარჯოს, პომპეის!.. გაუმარჯოს ძნის პომპეის!.. გაუმარჯოს დიდს პომპეის. ათასი ხმა ყვიროდა!

პომპეი შავიდა ცირკში და შესტალკების გვერდზე დაჯდა, რომელიც უცდიდნენ ამ სისხლის ღვრევას ამ ქალებსაც მოსწონდათ და ესენი მოლოზნათ იყვნენ აღკვეცილნი, პომპეიმ გაიგონა ტაშის კვრა, წამოდგა თავისი ადგილიდან და მოწიწებით ხალხს თავი დაუკრა.

მცდარევა წლისა იყო პომპეი, მალალი ტანისა, მძლავრი, ჰერკულესის აგებულებისა, დიდი თავი, რომელზედაც შავი გიშერივით თმები ეყარა; დიდი და ჩამოშვებული წარბები, რომლიდანაც გამოიყურებოდნენ შავი და დიდი თვალები, ცოტა გამომეტყველნი და თითქმის უმოძრავნი.

პომპეის სახეზედ აღმული ასლიოდა, მაგრამ ეს

ამ სახის ფორმა იმის გარეგან შეხედულებას უხდებოდა. ძაცი რომ დაჰკვირვებოდა იმ უმოძრავ სახეზედ ვერაფერს ვერ იპოვიდა შესამჩნევს, მაგრამ ეს კაცი მთელი ოცი წელიწადი, თავის აზრებით მთელს რომში პირველი იყო. ხუთი წლისა იყო რომ ეომებოდა და დაიმსახურა სულლასაგან დიდი სახელი.

მინცა-და-მინცპომპეის დიდებას, გმირობას დიდს ყურადღებას აქცევედა ხალხი, რომელიც ისხდნენ ცირკში 10 ნომბერს 675 წელსა. ოცდახუთი წლისა იყო როდესაც ის გახდა ტრიუმფატორი და დიდი სიყვარული დაიმსახურა ყველა ლეგიონებისაგან, შემდეგ იმ ლეგიონებმა იმპერატორათ აღვიარეს.

შეიძლება პომპეიმ დაიმსახურა ხალხის სიყვარული იმ სიძულვილით, რომელიც ჰქონდა პლებებებს სულლის წინააღმდეგ, რადგანაც პლებებებს არ შეეძლო ეს სიძულვილი გამოეთქოთ სულლის წინაშე, ამიტომაც თავყანს ცემდნენ პომპეის და ტაშის კვრით უღვიძებდნენ ამ გმირს მესხიერებას; თუმცა-კი პომპეის შეეძლო დამეტკიცებინა სულლისთვისა, რომ იმას არ შეუძლიან ის გმირობა, რაც პომპეისა.

პომპეის ცირკში მოხელის შემდეგ თან მოჰყვნენ კონსულები პუბლი სარვილი და პაპი კლავდი; ამ კონსულების სამსახური პირველს იანვარს თავდებოდა, სერვილიის წინ ლიქტორები მიდიოდნენ ხელში ნაჯახით, კლავდის უკან მიზღვედნენ—და ხელში ეჭირათ ერთი კონა წკვლები შეკრული. (ის ნიშანი კონსულის ღირსების იყო)..

როდესაუ მოედანზე შევიდნენ ყველა მაცქერალნი წამოდგნენ თავიანთ ადგილებიდან და ამ მალალ წარმომადგენელ რესპუბლიკის მართველთ დაუწყეს ცქერა.

ის იყო სერვილი და ძლავდი. დასხდნენ თავთავიანთ ადგილსა და ხალხიც თავიანთ ადგილებზედ დაეშვნენ. კონსულების გვერდით ორი სხვა ახალი კონსულები დასხდნენ, რომელიც ენკენისთვეში კომისიით ამორჩიულნი იყვნენ მომავალი წლისათვის; ესენი იყვნენ მარკ მელი. ლეპიდ და ძენტ ლუკრეცი კატული. პომპეიმ ძველს კონსულებს თავი დაუკრა და იმათაც დიდის მოწიწებით მადლობა გარდაუხადეს; შემდეგ ადგა ის და მივიდა მარკი ლეპიდის ხელის ჩამოსართმელად, რადგანაც ვალდებულად სცნობდა თავის თავს, და პომპეი ყოველთვის მარკ ლეპიდს ემოქმედნა სულლას წინააღმდეგ. ლეპიდი მიეგება დიდის სიყვარულით და თავ-მოწიწებით. როგორც ახალ-გაზდა იმპერატორსა თავყანი სცა და პომპეიმ ღირსეულათ, გულ-გრილათ და ამაყურათ თავი დაუკრა. კონსულების ამორჩივის დროს, თუმცა უარს ამბობდა გლადიატორობაზედ, მაგრამ ყოველს ღონის

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ძიებას ხმარობდა, რომ ლევიდი არ ამოვრჩიათ, რომელიც თავის მტერთა სცნობდა და კაი მარის მომხრე იყო. ეს წინააღმდეგე მოქმედება და პომპეის მომხრება შეადგენდა, რომ ლევიდის კანდიდატურამ არამც თუ აჯობა, არამედ მოიპოვა უმჯობესობა ლუტეცი კატულას კანდიდატურაზედ, რომელიც ლიგარხის პარტიას ემხრობოდა.

როდესაც კონსულები მოვიდნენ, მოსწავლეებმა თავიანთ ბრძოლა მოსპეს და კრება გლადიატორების, რომელთაც უნდა ებრძოლათ იმ დღეს მოამზადებულნი იყვნენ მოედანზედ გამოსულიყვნენ, რომ ჩვეულებისამებრ თავიანთი ეცათ უმთავრესი მართველებისათვის და მხოლოდ მოელოდნენ იმათ მალალ ბრძანებას. ყველანი თვალ გაშტერებული უმხრეადენ ოპიდუნს, რომლიდგანაც მოელოდნენ დაწყების ნიშანს, მაგრამ კონსულები აქეთ-იქით იცქირებოდნენ და თითქოს ვილასაც მოელოდნენ, რომლისგანაც ნების დართვას მოელოდნენ. მართლაცა ისინი მოელოდნენ ლუცია სულლასა, რომელმაც დასტოვა დიკტატორობა, მაგრამ მაინც კი სრული მბძანებელი იყო მთელი რომის რესპუბლიკისა.

ბოლოს შეიქმნა ტაშის კერა, ჯერ სუსტათ და ბოლოს უფრო-და-უფრო ემატებოდა ისე, რომ ცოტახნის შემდეგ ყველანი აღტაცებულნი ტაშს უკრავდნენ. ყველას თვალყური ტრიუმფალნი ალაყაფის კარებისკენ ჰქონდათ მიქცეული; იმავე წუთში შემოვიდა ლუცია სულლა, თან მოაცილებდნენ სენატორები, მეგობრები, ქვეშევრდომნი და მონები.

სულლა ორმოცდა ცხრამეტის წლის კაცი იყო; სრული მაგარი აგებულებისა, მალალი ტანისა და თუ მიმავალი ცირკში ის ნელ-ნელა მიდიოდა და როგორც ღონე წართმეული კაცი ბარბაცებდა, ამის მიზეზი იყო განუწყვეტლივი ქეიფები და თავ-შეუკავებელი ცხოვრება, რომელსაც ის განუწყვეტლივ ეძლეოდა.

მაგრამ იმისი დადამბლავება და სისუსტე მტანჯველი სენის შედეგი იყო, რომელიც პირის სახეზედ ავადმყოფის ელფერეს და სიბერეს ბეჭედს ადებდა.

ი. კავთელი.

(შემდეგი იქნება)

უელტონი

გამოსალმება

მოასლოვად დრო გამოსაღების;
გამკვიძებელი უცხო ვნებების...

წამა უმკვანი, აღუწყოფი.
უკანასკნელად გატყვის: „მშვიდობით“
სიუყარულისა აღსასკუბით,
გუფი-გრძნობათა გამოემტყველი.

მა, მომეკარე. კვლავც შექმს.
კვლავ გააგიჟე ჩემი გრძნობები.
მიჩვენე ერთიგ ქვეყნად სამოსს;
გაფანტე შენებრ შავი ფიჭობი.

რამ შენი სასე იქ—შოხსა მსარეს
დამავიწყებდეს სატანის აჩეს.
სულს ამხნეკებდეს, გულს აგრილებდეს.
და ხან-დის-ხანაც განმეინებაში,
წელუფლით მონებულს. უმკვანს ენებაში
შენს ტკბილს ღიმილსა მომავლებდეს!

ერთად ერთს გვედრი: ნუ დამივიწყებ.
შენით ტანჯული გებრალბობდე!
მშვიდობით იყავ! მხოლოდ გაუწყებ
სიზმარში მაინც მეჩვენებობდე!

და ვინცაბა დარდს კერ გადაურჩე
გვედრი: ივიწყე მაშინ სიურხე.
რას მოვეკმზადო დასატოკებლად
ამა სოფლისა. მაშინ მოფრინდი,
გარდამატალე თვალთაგან ბინდი,
გამისლდი მწეთ და მანუგეშებლად.

რ. ზღისუბნელი.

მთა-ნახშირი

ამბავი, თხზ. კარმენ სილვასი

თარგმანი ფრანციულით

ლამაზი პონა საშინელი ამპარტავანია, საშინელი, თუმცა იმის გამოისობით არა რომ მან იცის თუ რა შავი ღიდრონი თვალები, ფართო გადაჭიმული წარბები და ლამაზი ცხვირი აქვს; ტუჩები მართალია თუ სიპატარავით ყურადღებას ვერ მიიქცევენ, კარგ მოყვანილობით კი კაცს მიიზიდვენ, და როცა პონა იცინის ისენი გამოაჩენენ ორ წყება გასაკვირველ თეთრს კბილებს; უკან გადავარცხნილი სქელი შავი თმით მისი ფართო შუბლი არ იფარება. დადის პონა ნელა, აუჩქარებლივ, თავ მალლა დაკავებით; ეს ისეთ შეხედულობას აძლევს მას რომ სოფელში ყველა «პრინცესას» ეძახის.

მაგრამ კაცმა უნდა სთქვას, რომ პონა სრულიად არ არის იმისთანა ამაყი და მიუკარგებელი ვინმე, რომ მან პირი იქით მიიბრუნოს და ერთი თვალით მაინც არ გადახედოს თანასას როცა იგი ხანდა-ხან გვერდს გაუვლის; როცა პორას*) თამაშობა ერთათ შეხედებათ ყველა ატყობს რომ პონა ამ შემთხვევაში შესამჩნევად მხიარულია და სულ სხვა ენით ცეკვობს. სოფლის ბიჭებმა იციან გოგოს უფულგრილობა თანასასადმი და ამიტომაც ხშირათ გადაეკიდებიან პონას, თავს მოაბეზრებენ ბიჭვდ ლაპარაკით, ისეთ ნაირ მასხრობას დაიწყებენ, რომ ქალს გააწითლებენ, მაგრამ არც ის დარჩება ხოლმე უკან ამ შემთხვევაში: ისეთ ნაირ პასუხს მისცემს, იმ გვარ მახვილიან სიტყვას სტყორცნის, რომ თავ-აგდებულ მასხარას სურვილს დაუკარგავს გაიმეოროს თავისი ლაზღანდრობა. ბევრს ძრიელ შურს თანასას ბედი; განსაკუთრებით ყველა მაშინ შენატროდნენ მის იღბალს, როცა მთელმა სოფელმა შეიტყო პონას და თანასას დანიშნა.

ზამოცხადლა ომი. თანასა ჯარში უნდა წასულიყო და ამიტომაც ბიჭი ღუნაისკენ გაემგზავრა. პონა გულს იმაგრებდა—სხვისთვის ცრემლები არ უჩვენებია, მაგრამ ჩუმათ მარტოობაში კი ბევრს სტიროდა. ჭველას ეცოდებოდა საწყალი გოგო, მაგრამ მანუგეშებელი სიტყვა ვერავის ეთქვა,—ყველამ იცოდა რომ განუსაზღვრელი უბედურება იყო პონასათვის თანასას ომში წასვლა.

პონას ცდა და წადილი ახლა ის იყო რომ რაც ჯარიდგან ამბები მოდიოდნენ ყველაზედ წინ მას შეეტყო; ამისათვის დაჯდებოდა სოფლის შესავალთან და ეკითხებოდა ყველა მომსვლელს ჯარიდან რა ამბავი იმისო. როცა გაიგონებდა ჯარზედ ლაპარაკს მისი გული ძალზედ სცემდა, იმ გვართ აღელდებოდა რომ ფეხზედ დგომას ვერ სძლებდა და სრულიად მისუსტებული იქვე ქვაზედ დაეშვებოდა; ძილმაც უსუსტა პონას; მთელი ღამეები არ სძინამს და თვალწინ უდგანან საშინელი მოჩვენებანი სადაც თანასა ხან მკვდარი, ხან საზარელათ დაჭრილი წარმოუდგება, მოჩვენებანი მოსვენებას არ აძლევენ და მათ მოსაშორებლათ იძულებულია იქონიოს ოთახში ღამ-ღამობით გაუქრობლათ სანთელი.

ითქმის შუა ღამეს გადაცილებულია. პონას ჯერ ტანიც არ გაუხდია ისე ზის თავის საწოლზედ. შძრავათ მჯდომი ფიქრებს მისცემია; შავი ღიღრონი ჩაფიქრებული თვალები ერთ ადგილას აქვს მიბჯენილი, პაწაწინა ხელები მუხლებზედ უწყვია. არ იცის

პონამ რა მშვენიერებაა იგი ახლა! ზარტანსანდთან ვილაცა დადიოდა, მაგრამ ქალს ეს ვერა შეეძინა. მრთაშათ ფანჯარასთან მოისმა რაღაც ხმაურობა. შიქრიდან გამოყვანილმა ქალმა ერთი იკიელა, წამოვარდა ზეზე და შეაჩერდა ფანჯარას ისე თითქო უნდოდა თვალით გაეჭრა ღამის სიბნელე და დაენახა ხმაურობის მიზეზი. ცოტა ხნის შემდეგ მოისმა;— „პონა! ჩემო ძვირფასო... ზამოხვედ... მე ვარ, მე, შენი თანასა!“

პონამ იცნო ხმა; უცბათ გაალო კარი; ფეხის გადადგმასთანვე მან იგრძნო თანასას ხელების შემოხვევა. ქალმა ხელის კერით მოიშორა ბიჭი.

— შენა ხარ თანას! რა ამბავია?

— რა ნაირათ მეკითხები პონა?.. თუ დაგავიწყდა ვინ მომცა მე ეს ბეჭედი და ეს ხატი?.. პონა ველარ გაველი უშენოთ... სიცოცხლე გამიმწარდა... მოვიდომე შემეტყო რომ შენგან არა ვარ ჯერ დავიწყებული.

— ნება მოგცეს ჯარი რომ მიგიტოვებია?

— არა.

— არა?! შენ კი აქ ხარ?.. მე როგორაა?.. ბათველა ომი თუ?..

— მაი მე რომ არა!.. ღა ვინ იცის კიდეც როდის გათავდება! მე... მე გამოვიპარე... შენს სანახავათ... შენმა სიყვარულმა აღარ დამაყენა!..

— ჩემმა სიყვარულმა არ დაგაყენა!—პონამ მოკლეთ და ხმა შეკავებით გაღიხარხარა; რამ მოგაფიქრებინა მითხარი ეგ ამბავი... ბეგონა მასიამოვნებლი მაგით, რომ ჩემი საქმრო შეშინებული მენახე. ჯარიდან გამოპარული?! მერე რა რიგათ?.. როგორ მოგივიდა ეგ თავში, ა?.. რას გაჩუმებულხარ, რას?!. შესმის!—ზასწი... საითაც გინდა წავთრიე, გადიკარგე, ოღონდ მე ნუ დამენახებები... ჩემმა თვალებმა ამას იქით არსად დაგინახონ!..

— პონა, ეგ არის ჩემი სიყვარულის მაგიერი? პონა, დასალუბავათ მგზავნი, სასიკვდილო ადგილას, პონა?

— სადაც გნებავს!... მაგრამ ეს კი იცოდე, არ დაგავიწყდეს, რომ პონა თავის ღღეში შენ ცოლათ არ გახდება!.. ჩემს ღღეში... მოგვედები და შენისთანა მხდალს ქმრათ არ დავასახელებ, იმიტომ რომ შენისთანა ქმარი საზიზღარი იქნება მხოლოდ.

— პონა, შენ სხვა შეგიყვარებია!

— არა, თანასა, არა... შენს მეტი ჯერ მე არავინ მყვარებია... რაც შენ ჯარში წახვედი იმ ღღიდან მოკიდებული რა არის მოსვენება პონამ არ იცის; ღღე და ღამ სულ შენს ფიქრში ყოფილა და იმას კი ვერ წარმოიდგენდა თავის ღღეში რომ მისი სიყვარუ-

*) რუმინების ცეკვა.

ლის საგანი ყოფილიყოს უგვანო, თავს აკლავდა ვი-
ლაცა მხდალს სულ-მდაბალ არსებას... ამას, ამას ევრ
წარმოიდგენდა პონა თავის დღეში!

ძალია ორივე ხელები მიიფარა სახეზედ; იგი
ტიროდა.

— მე კი ვიმედოვნებდი სიხარულით მიღებას...
თავს შევიფარებდი...

— ოჰ, ოჰ, ღმერთო! რა საძაგლობაა! პა-
ტიოსნობაზედ ხელის აღებაა, შეკვივრა ქალმა. რა
პატიოსნების ახდა და თავის დამცირებაა მე რომ
შენგან დანიშნული ვარ!? ზამიგონე!... ზამიგონე!...
იმ მთას, ხედავ, იმ მთას. ყოველისფერს გეფიცები,
რომ ის მთა უფრო აღრე ფერფლათ იქცევა, ერთია-
ნათ ცეცხლი სხანთქაქეს, სანამ პონას შენს ცოლათ
ნახამ?.. ზესმის?!

— მე კი, მიუგო მანასამ, მე კი გარწმუნებ,
პონა, რომ დღეის შემდეგ ცოცხალს ვეღარ მნახავ!

ამ წუთში ქალი და ბიჭი პირ-და-პირ იდგნენ
და შესჩერებოდნენ ერთმანეთს... მათი თვალები ბნელ-
ში ნაპერწკლებივით ინათებოდნენ.

შეცრათ, ცას წითელი შუქი გადაეკრა და არე-
მარე გაანათა; განცვიფრებულებმა ზეით აიხედეს და
თვალწინ წარმოუდგათ განათებული მთის კალთები.
სინათლე რაც ხანი გადიოდა თან-და-თან ვრცელდე-
ბოდა და ბოლოს ავარდა საშინელი ალი.

ძალი და ბიჭი იდგნენ გაშტერებულნი.

სოფლად შეიქმნა ძაღლების ყეფა, ქათმების კა-
კანი; ყოველისფერი აიძრა; აქა-იქ სახლებში ალებდნენ
ფანჯრებს და შეშინებული სოფლელები გამორბო-
დნენ გარეთ და ერთი მეორეს უყვიროდა: «მთა იწ-
ვის! ტყე იწვის!» მთელი სოფელი გარეთ გამოდიო-
და. პონამ ერთბაშათ წააელო ბიჭს ხელი და იქით
მიაგდო: „რალას გაჩერებულხარ?!.. ღაიმაღე სადმე,
თუ სიკვდილი არ გინდა“! ამ სიტყვებით თვითონ
სწრაფლათ შევარდა სახლში, გადიკეტა კარი და გააქ-
რო სანთელი. აღელვებული, გულის ძგერით თვალს
არ აშორებდა მიმრბენავ მანასას, რომელიც ხან-და-
ხან ამოეფარებოდა რომელსამე სახლს სინათ-
ლეში რომ არ დაენახა ვისმეს. ბალუღუნებული ცეცხ-
ლი კი თან-და-თან მატულობდა. მეზობლებმა ბევრი
უძახეს პონას გამოეხედა, დაენახა რა ამბავი ხდებო-
და გარეთ, მაგრამ მას ხმაც არავისათვის გაუცია.

ამ დღის შემდეგ პონა საღაჯო გაქრა; დრო
გამოშვებით თუ გამოჩნდებოდა სადმე, თორემ მიი-
მალებოდა მიგდებულ ადგილას და მარტოობაში ატა-
რებდა მთელ დღეებს. მისი სახე შესამჩნევათ გამოიც-
ვალა; მისი ლამაზი, წინედ მუდამ მოციხარი ტუჩები,
აღარ იცინოდნენ; ეტყობოდა მძიმე სევდა აწვა გულს.

გაყურებული მუშაობს მთელი დღე სახლში იქმნის
არ მიაღწევს, რომ დასუსტებული უგრძობლად არ
დაეგდება მიწაზედ; თავისუფალ დროს დგას წყლის
პირას და ჩახჩერებია წყალში თავის სახეს ანა და
თვალ მოუშორებლათ უყურებს ბიურჯეის მთას.

სოფლად ხმა გავარდა მანასას ჯარიდან დაბ-
რუნებაზედ. ზოგიერთნი ფიცულობდნენ ბიჭიც ვი-
თომ ენახათ სინათლეში იმ ღამეს მთა რომ იწვოდა
და ხმაც გაეგონათ მისი ერთათ პონას ხმასთან. რო-
ცა ამაზედ პონას დაეკითხნენ, იგი გაწითლდა, ოფ-
ლიც კი გამოასკდა შუბლზედ და ეს მიუგო აკან-
კალებული ხმით: — „მე მგონია ყველამ უნდა იცო-
დეთ, რომ იმ ღამეს არც სინათლე გვექონებია სახლ-
ში, არც გარეთ გამოვსულვართ და ჩვენსას ყველას
ეძინა“! პონას დედა ამას თან დაატანა თავის გაქნე-
ვით: «ამ ჩვენ სულელ ქვეყანაში ვინ იცის ვის რა
არ მოეჩვენებაო».

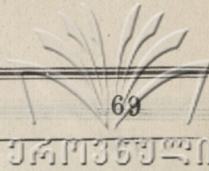
მთელსოფელს სალაპარაკოთ ახლად მოტანილი
ამბავი აქვს: აქვე, მახლობლად (ყოფილა) მომხდარა
ჯარების საშინელი შეტაკება. მს ამბავი ამ შემთხვე-
ვაში პონამ ყველაზედ გვიან გაიგო; შეტყობა და
სახლში შევარდნა მისგან ერთი იყო; საჩქაროთ მოისხა
შალი, გამოხვია ხელსახოცში ქალი და კიტრები და
გზას დააპირა. ღედის კითხვაზედ „სად მიხვალ“,
მან უპასუხა: — „ჩემს მოხელამდინ, დედა, ნუ შეწუხ-
დები, მე მალე დავბრუნდები“.

ბრძოლის ველი იმოსებოდა საღამოს ბინდით,
მკვდრები და დაჭრილები ათასობით ეყარნენ მიწაზედ
ცხენები დარბოდნენ მინდორში და უწყალოთ სკყლეტ-
დნენ მიტოვებულ მეომართ. ჯარს მახლობლად დაე-
ბანაკა. სიკვდილს გადაჩინილი მეომარნი გარს შე-
მოჯდომოდნენ ცეცხლს და თბებოდნენ, ყურსაც არა-
ვინ ათხოვებდა კენესას და ყვირილს მინდვრიდან რომ
მოისმოდა.

რალაც ფიგურა, ქალის მსგავსი კი, გამოჩნ-
და მინდორში და მიუახლოვდა იმ ადგილას სა-
ღაჯო მარტო მკვდრები ეყარნენ. უშიშრათ და-
ლიოდა იგი ყოველგან და სიბრალულით უელიდა
დაჭრილებს და მიაწოდებდა ხან წყალს ხან ქაღს.

ამომავალმა მთვარემ გაანათა საზარელი შესახე-
დავი მინდორი. ძალი კი დაეხეტებოდა იქით-აქეთ;
ადგილას დაეშვებოდა ძირს და ყურადღებით დასჩე-
რებოდა მგდებარე მკვდარს ან დაჭრილს. ეტყობოდა
ვილაცას ეძებდა.

არე-მარე ძილში იყო ჩაღრმავებული. პონას
არც ახლა დაუნებებია თავი მინდორში სიარულს. ხან-
და ხან წამოიძახებდა ხოლმე: „მანას! მანას!“ პა-
სუხათ მოისმოდა რალაც მძიმე ამოხვრა; გულის

ძვერით ძირს დაეშვებოდა, მაგრამ სხვას ნახავდა და არა მის თანასას; იგი აქ არსად ჩანს.

თენდებოდა. მთვარის სინათლე ქრებოდა.

მრთ აღგილას პონამ დაინახა მიწაზედ რაღაც ბჭყერიანობებდა; დააჩერდა,—მიწაზედ ეგდო თითქმის სრულიად გაშიშვლებული მკედარი; მაგრათ შეკრულ ხელებში ეჭირა კისრიდან ჩამოვარდნილი პატარა ხატის; ერთ თითზედ ჰქონდა ბეჭედი. პონა უფრო ჩააჩერდა. „თანას!“ იკვილა ქალმა და იქვე დაეშვა უგრძობლათ. საცოდავი თანასა ისეთ ნაირად იყო დამახინჯებული რომ მისი ვინაობის შეტყობა სწორეთ გასაჭირი იქნებოდა სხვისათვის. ძალი გონს მოვიდა, მოიკრიბა ძალ-ლონე და მიეშველა თავის ძვირფასს. საჩქაროთ მობანა მისთვის საყვარელი ეხლა კი უსიცოცხლო სახე; პონამ შეჰქნა მწარე ღრიალი. ტყუიას სრულიად დაეჩიქვა ცხვირი და ორივე თვალები ამოეწვა. სისხლმა იწყო ხელ ახლად დენა. პონა იმედს არ ჰკარგავდა თანასას გამობრუნებაზედ; კიდევ მობანა დაჭრილობა, შეუხვია თავის კაბის ნაგლეჯებით იგი, ძალით გაუხსნა სასა და ჩააწვეთა პირში წყალი.

სოცხალ-მკვდარმა მიძიმეთ ამოისუნთქვა და შერე როცა მოესმა თავისი სახელი, ასწია ზვით ხელი და დაუწყო სინჯვა პონას, თითქო ამით უნდა ეცნო ვინ იყო მისი მშველელი.

— ჩემი პონა! ძლიერს წაიბუტბუტა თანასამ, დამცალე სიკვდილი, პონა!..

მე ამ სოფელს აღარა ვარ... დავბრმავდი!..

— არა, შეჰკვივლა პონამ, არა, შენ ჩემი საქმრო ხარ!.. ღვთის შემწეობით მალე ქმარსაც დაგიძახებ, მაგრამ ახლა კი სუ, გაჩუმდი!..

არა ერთმა და ორმა კვირამ გაიარა ამ დღის შემდეგ, რომელთ განმავლობაში პონა თანასას საწოლს არ მოშორებია და მის მოვლას უნდებოდა, ღამე ღღესთან გაუთანასწორებია.

მრთ ღღეს სოფლის გზაზე მიმავლელთ შეხვდებოდათ ორი მგზავრი. მრთი მათგანი, კაცი, ბრმა იყო, ზედ მაზარა ესხა, გულზედ საპატო სისხლის ჯვარი ეკიდა; ბრმას წინ მიუძღოდა ყმაწვილი ღამაზი ქალი. მს უკანასკნელი ვისაც კი შეხვდებოდა ყველას შემდეგ სიტყვებით მიმართამდა:—„ეს გახლავთ ჩემი საქმრო, როგორც ხედავთ დამსახურებული და ვაჟკაცობისათვის დაჯილდოებული!.. შეხედეთ მაგას და იცნობთ ვინც არის!“

— საცოდავი! ამოხვრით ზედ დაუმატებდა ხოლმე თანასა.

თავის ღღეში ახლო-მახლობლად არავის არ ქონია იმისთანა ქორწილი როგორი ქორწილიც პონას და თანასას ჰქონდათ. საიდან ვინ არ მოვიდა ახალ

ჯვარ-დაწერილები სანახავათ. ბევრს ძვირად ეკადრებოდათ ზოდათ ღამაში პონა—ქმრათ, საბრალომ ბრმა ამოირჩიაო, მაგრამ ქალი კი ბედნიერებათ სთელიდა თავის თავს, მხიარული იყო და ყველას ამას ეუბნებოდა სიცილით:—„აბა ვის ჰყავს ჩემისთანა ქმარი, სახელოვანი, დამსახურებული,—მე შემძლია შავით ვიამპარტავნო! ბრმა არის?!—არასფერი; ღმერთი მოწყალეა! ჯანი და ღონე მე არ მაკლია რომ ჩვენთვის სამყოფი ვერ მოვიმუშავო მარტო!“

რაც შეეხება მთას იმ სამახსოვრო ღამეს რომ იწვოდა, ხალხმა მას «მთა-ნახშირი» დაარქვა, რადგანაც იქ მოსიარულე მწყემსები და მონადირენი იტყოდნენ ვითომც მათ იქ ენახათ ნახშირათ დამწვარი კლდეები.

დ. კლდ—ილი.

ნ არ ე ვ ი

გამოცანები

შეკმა იმერეთში შეკრებილი სოსიკოსაგან

1

შეხედე და შავი იყო,
მიკვდი და მკვდარი იყო;
ფეხები რა დაუჭირე—
ნაცოხსარი ამოიღო.

2

თრბი თრბის თდენი,
თავი გოჭების თდენი;
გამოადგება დაიძახებს:
მე ვარ ქვეყნის თდენი.

3

ევი-ევის,
ფეხი მდევისა;
ხტომს გერძისა,
ხმა-ფურხბისა.

4

დავაბამ დაიარება,
აუშვებ და გაქვრდება.

5

თავიანა სკოზიანო,
ფეხი ტანტრახუშიანო;

საქართველოს
საზოგადოებრივი

ყუხს უკანა უღვასები,
უკან წვერი სასიამო.

6

ყოველ სეში ნაქები ხარ,
ხე ხარ, მაგრამ როგორ ხე!
ამ სოფელივით უძღურა,
საიქიოს სამათხეო.
მეფისა და დედოფლისა
ყელზედ ხელის გადამხეო.

7

ქვეყნის ვარი ღაშკარს მიდის,
შენ რას შერები კინკარა?
—ჩონის ძეგლი მაკატოკე,
გადმოვარდი ტკლიშასაო.

8

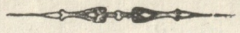
თეთრი არი-თოვლივითა,
გამსურელია ქონივითა,
ფსვიური მიწასავითა.

9

უხსავ-უთავათ მოსული,
ზამთარს მიწაში სძინავსო.
თეთრი ჰერანგი აცვია,
თავი მიუგავს ინასო.
დიდი კაცის ჭამაშიდა,
საინებზედ დაგვინავსო.

10

ქათქათამ დაიქათქათა,
გარს შემოისხა შვილები;
არც არის მისი შვილები,
არც არა შვილი-შვილები.

შემოთხრობის სიყვარულიდან *)

დრამა 5 მოქმედ. თხზ. დონ-მანუელ ტამისი და ბუსისა

მეორე აქტი

მთავნი სასტუმროში; კარები, სცენის სიღრმე-
შიაც მეორე, იმის იქით ეზო მოჩანს, მარჯვნივ კა-
რიდორში კიბე მიდის, ამ კარიდორის ერთს ნაწილში
კარები ალდარის ოთახში შესასვლელად. სტოლი,
სკამები.

*) იხილეთ „თეატრი“ 1885 წ. № 15.

სცენა 1

ძაპილიონის პატრონი, მდევარი: პირველი, მეორე და მესამე და რამდენიმე სხვა მუშტარი მისჯდომიან სტოლს. ცოტა ხნის შემდეგ შემოდის სასტუმროს გოგო.

1 მდევარი. სწორეთ ეს ასეა: იმაზე კარგი არაფერია ქვეყანაზე, როგორც კეთილი მეფე, და ისეთი ცუდიც არაფერია—როგორც ბოროტი...

გაზილიონის პატრონი. ოღონდაც: კეთილი—მღვთის სახეა დედა-მიწაზე მოვლენილი, ბოროტი კი ეშმაკის სახეა.

2 მდევარი. (დაცინვით) შენ ესა სთქვი და: ხალხი შემოილითა სწყდება, ჩვენი მეფე კი გარდასახალში მილიონ მარაგოდისს თხოულობს.

3 მდევარი. ფლამანდელებს ძალიან უყვართ კასტილიის ფული...

1 მდევარი. მართლაცა და ეს ბატონები მეტისმეტად ეტრფიან ძასტილიის ოქროს; ამათ ხელები გძელი აქვთ, სინილისი კი განიერი...

გაზილიონის პატრონი. მეონი მარტო იმისთვის—რომ გაუმძღარი გამლელ-გამომლელისთვის ალაგი დაგვაცლევინონ; ამითი აიხსნება—რომ მეფემ ქალაქებს საკუთარი კორეხიდორები გადააყენებინა, ციხეებს—ალკადები და სამიჯნო სიმაგრეებს კომენდანტები.

1 მდევარი. და ყოველი ამის შემდეგ დედოფალი თვის სიცოცხლეს ექვიანობაში ატარებს.

2 მდევარი. ამბობენ—დედოფალი ჭკუაზე შეიშალაო.

გაზილიონის პატრონი. ეგლა გეაკლდა: დედოფალი ჭკუაზე შეშლილი, მეფე დაუდევარი!

3 მდევარი. ღონა-ხუნა რომ რითიმე ჰგვანებოდა თავის დედას იზაბელას, იგი შლამანდიის მეფის ხელში არ ჩაგვყრიდა.

1 მდევარი. ღონა-ხუნა რომ რითიმე ჰგვანებოდა თავის დედას იზაბელას, იგი შლამანდიის მეფის ხელში არ ჩაგვყრიდა.

2 მდევარი. არწივი იყო განსვენებული დედოფალი.

გაზილიონის პატრონი. ჰო, მეგობრებო, დედოფალი იზაბელა ძალიან სათნო არსება რამ იყო, ცხადია, რომ ზეცას სდომებია მისი სათნოებით შემკობა და საუკეთესო დედოფლად წარმოგზავნა.

3 მდევარი. ამას ნამდვილს გეუბნებით, რომ უბრალო მუშას ისე მიიღებდა ხოლმე როგორც გრავს და გერცოგს.

1 მდეკვარი. მართალია! მრთხელ მე თვითონ მუხლ-
მოდრეკილი დაეხვი იმას, როდესაც იგი სასახლიდ-
გან გამოდიოდა; იმან ყველაფერი მოამისმინა და
მართლ-მსაჯულობა გამიწია. ჩემი პატარა ბლაზიც
იქა მყავდა. ღედოფალი მიესაყვარლა მას და აკოცა
კიდევ. მას აქეთია მეც და ჩემი ტერეზიაც იმას წმინ-
დანათა ვთელით. როდესაც მის გარდაცვალების დღე
დადგება ხოლმე, მისი სულის მოსახსენებლად უკანასკ-
ნელი ჯიბის ფული მიგვაქვს საყდარში სანთლების
საყიდავთ. ჩვენ ყოველ წელიწადს ასე ვიქცევით და
იმედია ჩვენი შვილებიც და შვილი-შვილებიც ჩვენს
გზას არ გადუხვევენ.

2 მდეკვარი. მე თავის დღეში არ მენახა დედოფა-
ლი. ერთხელ კი მახსოვს იმან ჩემს ახლო გამოიარა
და მე ვერ შევძელ თვალის გამართვა.. მე ის რალაც
წმინდანად მიჩვენა და შეხედვაც კი ვერ გავბედე.

კაპილიანის ზატრანი. იგი ნამდვილი მადონა
იყო...

1 მდეკვარი. იმან გაგვანთავისუფლა ჩვენი ესო-ძრის-
ტეს და მღეთის-მშობლის მტრები-მავრებისაგან.

2 მდეკვარი. დედოფალმა იზაბელამ აზჯარით და
ხმლით შეარაღებულმა გამოსცადა სუყველა აედრია-
ნობა, გამოსცადა ომის ყველა ხიფათი, მოითმინა
უბედურობანი, როგორც უკანასკნელმა სალდათმა.

3 მდეკვარი. იმან გაყიდა ყოველი თვისი ძვირ-ფა-
სეულობა—რათა ისპანიისთვის ახალი მიწები შემოე-
ერთებინა.

კაპილიანის ზატრანი. იმას უნდა უმადლოთ
ჩვენ, რომ ეხლა ბატონების არ გვეშინიან, იმ ბა-
ტონებისა, რომლებიც თავიანთ სანადირო ძალებზე
უფრო ავად გვეკიდებოდნენ.

1 მდეკვარი. დედოფალი იზაბელას წყალობაა —
რომ დღეს ჩვენც ქვეყანაზე ხმა ამოგვეღება.

2 მდეკვარი. ლმერთო, რა კეთილი რამ იყო! რა
რიგად ზრუნავდა ჩვენზე!

კაპილიანის ზატრანი. იმისი პირველი ზრუნვა
ის იყო, რომ ხალსი დღეგრძელი ჰყოლოდა.

3 მდეკვარი. ამბობენ, იგი როგორც წმინდანი იმ
გვარად გარდაიცვალაო.

კაპილიანის ზატრანი. ეგ რა საკვირველია, რო-
დესაც იგი ცხოვრებითაც წმინდანს მიემგზავსებოდა.

1 მდეკვარი. ცოდნა ამისთანა დედა-კაცების სიკე-
დილი!

კაპილიანის ზატრანი. შენ არ იცი, რომ სიკე-
დილს ვერაფერს გაქცევა?

1 მდეკვარი. მე მზათ ვიყავ მის სიცოცხლისთვის
შემიწერა ჩემი სიცოცხლე.

კაპილიანის ზატრანი. ეგ რომ შესაძლებელი

ყოფილიყო, დედოფალი ხომ საუკუნოთ ცოცხალი
იქნებოდა.

2 მდეკვარი. მართალს ამბობ შენ, ჩვენც მაგრე
ფიქრობთ.

კაპილიანის ზატრანი. მაშ რა გგონიათ? განა
ვინმე დაიზარებდა იმისთვის თავე შეეწირა? მაგრამ
რადგანაც ეხლა ჩვენ აღარ შეგვიძლიან მისი ხელ-
ახლად დაბრუნება, თვალ-ცრემლით შევავედროთ იგი
ლმერთს, უეჭველია ჩვენი კეთილი დედოფალი ზე-
ციდგან შეჰნიშნავს ჩვენს ცრემლებს და შეგვიწყნარებს
ჩვენც.

1 მდეკვარი. დააჯილდოე, უფალო, იგი სათნოე-
ბისათვის... მრთად ერთს შეგიძლიან ღირსეულად
ყოვლის დაჯილდოება.

ჰეელანი. დააჯილდოე იგი, უფალო, დააჯილ-
დოე.

კაპილიანის ზატრანი. ძარგით გვეყოფა მასზე
მწუხარება, სჯობიან მისი სული შევავედროთ ლმერთს,
(სუყველანი წამოდგებიან იხდიან ქულებს და რამდენ-
იმე მინუტი ჩუმათ ლოცულობენ) ამინ! (სუყველანი).
ამინ! (პირჯვარს იწერენ).

კაპილიანის ზატრანი. დავლიოთ ეხლა.
ჰეელანი. ჩქარა, ჩქარა! (ასხამენ ღვინოს)

კაპილიანის ზატრანი. საუკუნოთ იყვეს ხსენება
ჩვენი კეთილი დედოფლისა.

ჰეელანი. საუკუნოთ იყვეს ხსენება მისი! (სმენ)
მოსამსსუკრე გოგო. (შემოვა) ვახშამი მზად
გახლავთ.

1 მდეკვარი. მადლობა ლმერთს!
ყველანი. ვჰამოთ, ვჰამოთ ვახშამი! (ზოგოს ჩვე-
ნებით გადიან შუა კარებიდგან).

სცენა II

ძაპილიონის პატრონი და ალდარა (რამდენიმე
მინუტით წინ გამოდის ოთახიდან და კიბეზე ჩამო-
დის).

ალდარა. რა ამბავი იცი?
კაპილიანის ზატრანი. ჯერ არ დაბრუნებულა.

ალდარა. (თავისთვის) ახ! (მალლა) ის შლამან-
დიელი რაინდი, რომელიც მუდამ ამ ღროს მოდის
ხოლმე?

კაპილიანის ზატრანი. არც ის მოსულა ჯერ.
ალდარა. მე თქვენთვის გამამიცხადებია, რომ
მე მისი ნახვა არა მსურს.

კაპილიანის ზატრანი. სასტუმროში სიარულს
მე ვერაფერს ვერ აუკრძალამ, მეტადრე იმისთანა მუშ-
ტარს, რომელიც ბევრსა ხარჯავს. მე დიდი სიამოე-
ნებით დავთანხმდებოდი ჩემს ბიძაშვილად ამეღვიარები-

ნეთ—მაგრამ მეშინიან რომელიმე კულიანმა არ გამო-
აშკარავოს ეს სიცრუეე...

აღდარა. (ნიშანს აძლევს—რომ იგი გავიდეს)
მე თქვენ სასტუმროში ბევრი ხანი აღარ დამედგო-
მება.

კაპლიონის ჰატრანი. (თავისთვის) ეგ კი საწ-
ყენია! (გადის შუა კარებში).

ს. ნ—თ—ქსა.

(გაგრძელება იქნება)

ქართული თეატრი

სამშაბათს, 18 თებერვალს

ქართული დრამატული დასისაგან წარმოდგენილი იქნება:

I

გ ა ე რ ა

ძომელია 4-ს მოქმედ., თხზ. თ. ბ. პრისტავისა

II

ა ვ ა ზ ა კ ე ბ ი

მრთი სცენა შილერის ტრაგედიიდან.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია

დასაწყისი 8 საათზედ

რედაქტორი და გამომცემელი ვ. აბაშიძე.

განცხადებანი

იბეჭდება და ჩქარა გამოვა

ათხ - მოქმედებანი ისტორიული დრამა

თხზ. თ. აკ. წამათელისა

რეამარცხიერი

რადგანაც ეს დრამა დაიბეჭდება ორასი
ეგზემპლიარის არა უმეტეს, ამიტომ საყოველ-
თაოდ ვაცხადებთ, რომ ამ თავიდე ხელის-
მოწერის მსურველს შეუძლიან მიჰმართოს
«თეატრის» რედაქციას.

ფასი ათა შაური

Дозволено Цензурою Тифлисъ, 1886 г. 15 февраля.

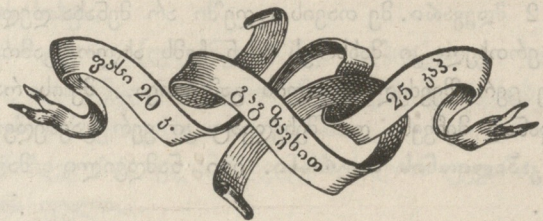
სურათები

ჩვენი პოეტებისა და მწერლებისა

ასახი წამათელი

ილია ჭავჭავაძე

ბრ. ორბელიანი

მედიკალი

გიორგი პრისტავი

სამშაბათს

ჩინებულ ალექსანდროვის ქალაქზედ
მსატრობა ა. ბერიძის

ისყიდება გრაქროვის წიგნის მაღაზიაში,
ტუკიის ხილის ყურზე, ზუბალოვის სახლებში
და ი. საფაროვის ბაკალიინი მაღაზიაში, პრწ-
რუნისეულ ქარვასლაში.

ჩინც ათს ან მეტს სურათს გამოაწერს, მა-
შინ თათო სურათი 16 კპ. დაეთმობა.

გაიხსნა ხონში, ფოჩტის სტანციის პირ-და-პირ

წიგნის მაღაზია წამათელისა,

რომელშიაც ისყიდება ყოველ გვარი ქართული
წიგნები, რუსული და ქართული სახელმძღვანელოები
და კანცელარიის ყველა საჭიროებანი. Хони. ЕНИЖ-
ный магазинъ Церетели.

Типографія Меликова. სტამ. მელიქიშვილისა.